

УДК 37.091.33-028.22

О. М. Крутько, О. В. Бондар

ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ВІДЕОІНФОРМАЦІЇ

Використання наочності у навчальному процесі – один із найважливіших засобів активізації пізнавальної діяльності учнів. Сьогодні на уроках широко використовуються системи візуального подання інформації, тому звернення до аналізу досвіду застосування навчальної відеоінформації освітянами-практиками минулих років є своєчасним та актуальним.

Питанню визначення місця й ролі наочності в освітньому процесі приділяли увагу П. Блонський, Я. А. Коменський, І. Песталоцці, К. Ушинський, а також учені Л. Занков, С. Змеєв, І. Лернер, Н. Менчинська, Б. Скаткин та ін.

Значимість, ефективність і можливість використання наочних засобів у навчанні розглядалися у навчальних посібниках з педагогіки, таких авторів як П. Підкасистий, В. Сластенін, І. Харламов; і з дидактики – Б. Голуб, В. Ситаров, В. Загвязінській.

Ефективність занять із використанням засобів відеоінформації відбито у роботах педагогів-дослідників В. Волинського, А. Гуржія, Л. Зазнобіної, Л. Прессмана, Г. Редька, Л. Чашка та ін.

Мета статті – проаналізувати досвід застосування навчальної відеоінформації педагогами минулих років, який описувався на сторінках вітчизняних періодичних педагогічних видань.

Поява навчальної відеоінформації створила сприятливі умови для більш досконалого та точного сприйняття інформації, дозволила оптимізувати процес навчання.

У низці публікацій вітчизняних періодичних педагогічних видань 90-х років ХХ століття автори використовували термін „відеоінформація”. Відеоінформація належить до групи екранно-звукових засобів навчання, передбачає використання в комплексі різноманітних зображень і відповідних словесних пояснень [1; 2; 3 та ін.]. У більшості випадків автори статей використовували термін „відеоінформація”, маючи на увазі навчальні телевізійні передачі або їх відеозапис.

Основне завдання навчальної відеоінформації – унаочнення навчального матеріалу, розвиток пізнавального інтересу в учнів або створення проблемної ситуації на уроці. Дидактичне значення – поєднання в собі зображувальних і словесних засобів. Показ навчальної відеоінформації розраховувався на організовану, психологічно підготовлену групу (клас), яка об’єднувалася за кількома ознаками: вік, рівень знань, підготовка до сприймання. Демонстрація її відбувалася лише під керівництвом наставника-учителя. Методика використання

відеоінформації на уроках дещо схожа з методикою проведення телеуроків. На вступному уроці вчитель повинен дати настанову на сприймання відеоінформації, чим зацікавить учнів, викликати в них бажання перегляду передачі, пояснити мету перегляду [4; 5 та ін.].

Ознайомлення учнів із специфікою відеоінформації (слово, зоровий ряд, музичний супровід) допомагало учням краще усвідомити її особливість, психологічно налаштуватися на роботу за змістом поданої відеоінформації. Так, автори статей відзначали, що слова повинні бути інформативно точними, визначення – короткими, місткими. Темпоритм мови повинен залежати від обсягу речень у тексті, чергування мовних тактів усередині висловлювань, кількості і довжини пауз, співвідношення інтонаційно виділених і невиділених елементів тощо.

Автори низки публікацій в журналі „Педагогіка та психологія” Л. Чашко, Н. Головка та В. Волинський звертали увагу на те, що тривалість словесно-інформаційних кадрів для учнів середніх класів не повинна перевищувати трьох хвилин, для старшокласників – 5–8 хвилин, оскільки надмірне перевищення демонстрації зменшує увагу глядачів [1; 2; 5 та ін.].

Проте за даними досліджень та діагностичних експериментів, які провели В. Волинський та Н. Головка, при високому рівні уваги учнів до екрана телевізора якість знань учнів у багатьох випадках було досить низькою. Причиною було те, що школярі, хоча й спостерігали за відеоінформацією, але якісно не усвідомлювали її зміст. Втрату інтересу, зниження уваги глядачів до навчальної інформації спричиняли уповільнені кадри, кадри, які не містили належної навчальної інформації, різного роду заставки, тривала розповідь науковців, занадто гнучкий або знижений звук тощо.

Як показав аналіз публікацій у вітчизняній періодичній періодиці 90-х років минулого століття, переважна більшість відеоінформації розраховувалася на середніх учнів, що не завжди збігалось з пізнавальними можливостями інших учнів класу [1; 5 та ін.]. Тому, яка б досконала не була відеоінформація, вчитель повинен був керувати навчальним процесом, лише він мав дібрати необхідні методичні прийоми під час роботи з відеоматеріалом залежно від конкретної навчальної ситуації та сформуванню в учнів уміння та навички сприймання, усвідомлення та засвоєння навчальної відеоінформації [1; 5; 6 та ін.].

Учитель повинен був виділяти окремі частини чи фрагменти, робити перерви під час демонстрування. Із використанням фіксованих відеокадрів та відеоповторів стало можливим акцентувати увагу на фактичному матеріалі, провести бесіду за змістом кадрів та фрагментів. За спостереженнями авторів статей, демонстрування фіксованих відеокадрів („стоп-кадрів”), особливо тих, що моделювали явища, закони, правила тощо, надавало можливість учням повніше їх сприймати, осмислювати та засвоювати.

Отже, як свідчать публікації, співвідношення слова й аудіовізуальних матеріалів, дії, спрямовані на активізацію діяльності учнів, дидактичні та виховні можливості навчальної інформації в кожній конкретній навчальній ситуації мав визначати вчитель.

У 90-ті рр. ХХ століття актуальною проблемою залишалися питання методики оптимізації працездатності учнів та охорони їхнього здоров'я на уроках із використанням відеоінформації. Дослідження, результати яких були висвітлені Н. Головка в статті „Оптимізація динаміки розумової працездатності учнів на уроках з використанням відеоінформації” (журнал „Педагогіка і психологія”), показали, що після уроків, на яких використовувалися навчальні телепередачі та відеозаписи, у багатьох випадках в учнів різко знижувався рівень розумової працездатності на наступних заняттях. Діти скаржилися на головний біль, зниження гостроти зору. В них спостерігалися низька активність та уважність, зменшувалася кількість виконаних математичних операцій за одиницю часу тощо [7, с. 75]. Виходячи з цього, автор публікації робить висновки, що використання нових інформаційних технологій, зокрема, відеоінформації, потребує розроблення та дотримання певних методичних і фізіолого-гігієнічних умов.

У ході досліджень було з'ясовано, що в навчальному кабінеті, де використовуються відеозаписи та телевізійні передачі, інтенсивно змінювався мікроклімат: підвищувалася температура повітря, вологість, у повітрі накопичувалися органічні речовини, що надавало йому специфічного запаху. Все це сприяло зниженню розумової працездатності учнів [7, с. 77]. Тому автор радить вчителям суворо дотримуватися гігієнічних вимог для підтримання комфортного мікроклімату класу під час демонстрування відеоінформації.

Для того, щоб під час перегляду або після нього не погіршився стан здоров'я учнів, необхідно уникати надмірної тривалості та безперервності перегляду відеозаписів, які містили великий об'єм навчальної інформації. Для цього треба використовувати методику дозованих навантажень. Так, на уроках узагальнення та систематизації знань загальна тривалість демонстрування відеоінформації не повинна була перевищувати для учнів 7–9-х класів 15–18 хвилин, для учнів 10–11-х класів – 20–22 хвилини. Перегляд необхідно організовувати у два етапи з проведенням бесіди між ними. При цьому, слід ураховувати, коли розумова працездатність найвища протягом уроку, робочого дня та тижня. Так, відеоінформацію бажано було використовувати в понеділок, вівторок, середу, протягом шостої та тридцятої хвилин другого та третього уроків. Протягом тижня кількість будь-яких екранних засобів навчання та відеоінформації не повинні були перевищувати для 7–9-х класів – 6-8, для 10–11-х класів – 8–10 уроків [7, с. 79].

Отже, підсумовуючи сказане вище, треба зазначити про необхідність врахування накопиченого в педагогіці досвіду застосування

навчальної відеоінформації в сьогоденному освітньому процесі.

Список використаної літератури

1. Волинський В. П. Використання відеоінформації як засобу навчання / В. П. Волинський, Н. І. Головка // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 3. – С. 71 – 76. **2. Волинський В. П.** Використання графопроєктора в поєднанні з іншими засобами навчання / В. П. Волинський, Ю. О. Жук // Педагогіка і психологія. – 1999. – № 2. – С. 39 – 42. **3. Головка Н.** Узагальнення й систематизація знань засобами відеоінформації / Наталія Головка // Біологія і хімія в шк. – 2000. – № 1. – С. 26 – 28. **4. Головка Н.** Урізноманітнення методів навчання засобами відеоінформації на уроках української літератури / Наталя Головка // Укр. л-ра в загальноосвітній шк. – 2000. – № 2. – С. 56 – 57. **5. Чашко Л. В.** Особливості сприймання та засвоєння учнями навчальної відеоінформації / Л. В. Чашко, В. П. Волинський // Педагогіка і психологія. – 1995. – № 1. – С. 81 – 92. **6. Чашко Л. В.** Взаємозв'язок аудіовізуальних інформаційних засобів та слова вчителя / Л. В. Чашко // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 2. – С. 59 – 67. **7. Головка Н.** Оптимізація динаміки розумової працездатності учнів на уроках з використанням відеоінформації / Н. Головка // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 2. – С. 75 – 80.

Крутько О. М., Бондар О. В. Досвід застосування навчальної відеоінформації

Стаття присвячена проблемам застосування навчальної відеоінформації в освітньому процесі. Проаналізовано публікації вітчизняних педагогічних періодичних журналів з окресленого питання, подано тлумачення терміну „відеоінформація”, який вживали автори публікацій вітчизняних періодичних педагогічних видань 90-х років ХХ століття, зазначено методику використання відеоінформації на уроках, наголошено на суворе дотримання гігієнічних вимог під час застосування відеоінформації.

Ключові слова: навчальна відеоінформація, вітчизняні періодичні педагогічні видання, методика використання відеоінформації, наочність.

Крутько Е. Н., Бондарь Е. В. Опыт использования учебной видеoinформации

Стаття посвящена проблемам использования учебной видеoinформации в образовательном процессе. Проанализированы публикации отечественных педагогических периодических журналов по указанному вопросу, дано определение термина „videoinформация”, который использовали авторы публикаций отечественных педагогических периодических изданий 90-х годов ХХ века, указана методика использования видеoinформации на уроках, сделан акцент на строгое соблюдение гигиенических требований во время использования

відеоінформації.

Ключевые слова: учебная видеоинформация, отечественные педагогические периодические издания, методика использования видеоинформации, наглядность.

Krutko O. M., Bondar O. V. Experience of application of educational videoinformation

The article is devoted to problems of application of educational video in education. Analysis of publications of national educational journals of defined questions, given the interpretation of the term „videoinformation” which the authors of the periodic publications of national educational publications 90 years of the twentieth century used, described the method of using of the video in the classroom, emphasized strict observance of hygiene requirements while the using of the video.

Keywords: educational video, periodic national educational publication, method of using of the video, visual aids.

Стаття надійшла до редакції 21.05.2012 р.

Прийнято до друку 25.05.2012 р.

УДК 373.3.091.33-028.22

С. Ю. Макєєв

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Застосування сучасних інформаційних технологій у навчанні – одна із важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. У вітчизняній загальноосвітній школі в останні роки комп'ютерна техніка й інші засоби інформаційних технологій стали все частіше використовуватися при вивченні більшості навчальних предметів.

Інформатизація істотно вплинула на процес формування знань. Нові технології навчання на основі інформаційних і комунікаційних технологій дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань [1].

На законодавчому рівні концептуальні орієнтири інформатизації національної системи освіти знайшли відображення в законах України, постановах Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, указах Президента України, державних програмах та інших нормативних документах. Реалізація вищезазначених документів дасть можливість зробити освіту більш ефективною, гнучкою, сучасною, відповідною